

Täysistunto

Torstai 21.11.2019 klo 16.00—21.40

8. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2018

Kertomus K 16/2019 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 2/2019 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 2/2019 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Keskustelu

18.56 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos eduskunnan pankkivaltuustolle kertomuksesta ja talousvaliokunnalle mietinnöstä. Haluaisin nostaa kertomuksesta esille vielä yhden seikan.

Pankkivaltuusto nostaa yhdeksi maamme taloutta uhkaavaksi riskiksi yksityishenkilöiden voimakkaan velkaantumisen sekä vakuudellisten että vakuudettomien luottojen kautta. Talousvaliokunta tuo esille mietinnössään, että valtiovarainministeriössä on vastikään saatu päätökseen selvitystyö, jonka tarkoituksena on toimia pohjana kansalaisten velkaantumista hillitseville lainsäädännön muutoksille.

Pidän tärkeänä sitä talousvaliokunnan huomiota, että kun velkaantumiskehitystä hillitään lainsäädännön keinoin, on erityistä huomiota kiinnitettävä vaikutusten arviointiin, koska asumiseen kohdistuva sääntely koskettaa jokaista suomalaista. Lähtökohtana tulee olla, että suomalaisilla tavallisilla palkansaajilla pitää olla mahdollisuus asuntosäästämiseen. Samalla on aivan oikein kiinnitettävä huomiota siihen ja toimittava niin, että vältämme mahdollisimman kattavasti ylivelkaantumisen riskit.

Valtuuston kertomuksessa todetaan myös se, että yksityishenkilöiden maksuhäiriömerkinnät ovat lisääntyneet. Tässä yhteydessä haluan tuoda esille sen, että moni ylivelkaantunut ei selviä omin voimin tilanteestaan ja siksi meidän tulisi parantaa muun muassa sosiaalisen luoton saatuutta ja laajentaa sitä koko maahan, koska nyt sitä saa vain noin 30—40 kunnassa. Moni esimerkiksi maksuhäiriömerkinnän saanut on päässyt tilanteestaan taloudelliseen tasapainoon juuri sosiaalisen luoton kautta. Meidän olisi kaikin tavoin tuettava ihmisten mahdollisuuksia selvittää ongelmistaan, ottaa vastuuta elämästään ja päästä kielteisestä kierteestä takaisin myönteiseen kierteseen.

18.59 Markus Lohi kesk: Arvoisa rouva puhemies! Otan tässä pankkivaltuuston kertomuksen yhteydessä esille kaksi asiaa, joihin on kiinnitetty myös tässä talousvaliokunnan tekemässä mietinnössä huomiota. Ensimmäinen on korkopolitiikka, ja toinen liittyy sa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2019 vp

maan, mihin edellä edustaja Aittakumpu kiinnitti huomiota, eli yksityishenkilöiden velkaantumiseen.

Elämme siinä mielessä erikoisia aikoja, että meillä ovat pitkään olleet paitsi ohjauskorot myös kansalaisten maksamat korot erittäin alhaalla. Keskuspankit ovat lähteneet finanssikriisin jälkeen elvyttämään taloutta ja on käynnistetty aika massiivisia arvopapereiden osto-ohjelmia, ja se on vaikuttanut siihen, että keskuspankkien taseet ovat kasvaneet mutta samalla on pystytty elvyttämään Euroopan alueella talouksia. Tässä tilanteessa on kuultu myös puheenvuoroja, jopa julkisuudessa, että kun poikkeustilanteessa jotkut valtiot, Suomi mukaan lukien, taisivat saada tässä kesän kynnyksellä miinuskorollakin velkaa, niin nyt kannattaisi ottaa voimakkaasti velkaa ja investoida sitä, koska saadaan negatiivisella korolla. Näissä puheenvuoroissa — joihin tietyllä tavalla sisältyy ymmärrettävä viestikin, että onhan tämä korkotaso poikkeuksellinen, kun se käy jopa miinuksella — kuitenkin saattaa unohtua se toinen puoli velasta, eli se velka pitää kuitenkin joskus pystyä maksamaan takaisin. Se erääntyy jonakin päivänä, ja koron maksaminen on vain yksi osa sitä velkasuhdetta. Silloin jos meillä olisi turvaava sijoituskohde, josta me saisimme tuottoa, ilman muutahan meidän kannattaisi ottaa mahdollisesti velkaa negatiivisella korolla ja sijoittaa siihen, mutta jos me aiomme sijoittaa turvallisempaan kuin Suomen valtion velkapapereihin, niin meidän pitäisi sijoittaa ehkä Saksan valtion velkapapereihin, mutta niitten korko on vielä pienempi kuin Suomen, jolloin se ei ole enää kannattavaa taloudellisesti. Sen takia itse kuitenkin näen, että kun jos me otamme nyt velkaa, niin se velka erääntyy jonnain päivänä, kenties kymmenien vuosien päästäkin, ja vaikka valtion velanotto on tämmöistä rullaavaa, että sitä yleensä korvataan uudella velalla, niin jos me holtittomasti lähdemme velkaantumaan, niin silloin tapahtuu se, että meidän korkotaso lähtee nousemaan, ja silloin me emme pystykään välttämättä korvaamaan sitä uudella velalla samoilla ehdoilla ja me joudumme ehkä kierteeseen, jonka päässä ei olekaan niin hyvä talouskehitys kuin toivottaisiin.

Toinen näkökulma tähän on, että mikä on sitten semmoinen aito investointi, johon laitettaisiin tämä velkaraha, joka otettaisiin. — Jos puheenjohtaja sallii, siirryn tuohon pönttöön jatkamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Tuula Haatainen: Se on täysin oikeutettua. Olkaa hyvä. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Haluan sen verran jatkaa tästä, että monesti ajatellaan, että no laiteetaan johonkin tärkeään yhteiskunnalliseen, vaikkapa infrastruktuurin rakentamiseen — teitten, rautateitten — mikä sitten tavallaan generoi ja tuo semmoista taloudellista aktiiviteettia ja työpaikkoja ja hyvää. Näinhän varmasti on, mutta jos me ajattelemmekin investointina, niin investoinninhan pitäisi kyetä todella tuottamaan sinä aikana se raha niin, että kun me olemme velkaa maksamassa, niin meillä on sitten se raha, jolla me maksamme sen velan takaisin, mutta kokemukset osoittavat, että kun valtiot velkaantuvat, niin aika pitkälle se velka menee juokseviin menoihin ja vuosittaisiin kuluihin eikä sellaisiin investointeihin, jotka tuottavat suoraan sen rahan, jolla maksetaan velka pois. Tämä on se ongelma tällaisessa voimakkaassa velkaantumisessa, minkä takia pidän sitä huolestuttavana.

Tulee mieleen nuoruudesta kokemus. Äidilläni oli tapana sanoa, kun nuorena tuli valvottua, että kun nuorena nukkuu, niin se on niin kuin panisi rahaa pankkiin. Mutta kun seuraavana päivänä heräsi, niin ei siellä tilillä ollut yhtään enempää rahaa. Saattaa olla, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2019 vp

monet tämmöisetkin investoinneiksi kutsuttavat asiat valtiontaloudessa ovat semmoisia, että eivät ne sitten generoikaan rahaa sinne tilille vaan ne menevät kulutukseen, ja se on investointi hyvissä ajatuksissa kyllä mutta ei sitten reaalielämässä. Sen takia tämmöinen maltillinen taloudenpito ja velkaantumiseen huomion kiinnittäminen on äärimmäisen tärkeää.

Arvoisa puhemies! Sitten muutama sana tästä yksityishenkilöiden velkaantumisesta. Meillähän todella oli tässä vasta työryhmä, jota kutsuttiin Mörttisen työryhmäksi, joka esitti makrotalouden näkökulmasta rajoituksia yksityishenkilöiden velkaantumiseen. Siinä oli lista esityksiä, jotka minusta monelta osin olivat aika hyviä ja kiinnittivät huomiota oikeisiin asioihin, joihin Suomen Pankki on myös kiinnittänyt huomiota. Siellä oli muun muassa yksi kysymys, joka on viimeisen kymmenen vuoden aikana merkittävästi noussut, nämä niin sanotut taloyhtiölainat. Tämäkin on kysymys, jota lähestytään tämän vaalikauden aikana kahdesta näkökulmasta.

Toinen on se, lähdetäänkö niitten ottoa ehkä rajoittamaan, tehdäänkö joku stressitesti, että se saisi olla vain asuntojen käyvästä hinnasta tietyn verran. Minusta tämmöinen voisi olla järkevä tapa rajoittaa.

Samaan aikaan on selvitys siitä, pitäisikö taloyhtiölainojen verovähennysoikeutta vuokratuloista vähentää tai kokonaan poistaa. On hyvä, että tästä tehdään selvitys, koska missään tapauksessa ilman perusteellista selvitystä tällaista päätöstä ei olisi viisasta tehdä. Se voisi johtaa odottamattomiin ja sellaisiin seurauksiin, joita ei toivota, myös asuntomarkkinoilla, varsinkin jos se koskisi myös vanhoja velkoja, niin kuin se tulisi todennäköisesti koskemaan. En ole tästä ajatuksesta kovin innostunut.

Sitten tähän liittyy niin sanottu velkakatto, jota siellä esitetään, että se määrä, minkä verran saisi lainaa otettua, olisi kotitalouden vuoden bruttotuloista neljä ja puoli -kertainen. Tämäkin kaavamaisesti sovellettuna on kyllä ongelmallinen. Otan esimerkin käytännön elämästä: Silloin jos perheenisäystä on tulossa perheeseen, yleensä suunnitellaan vaihtoa suurempaan asuntoon tai se tulee ajankohtaiseksi. Silloin tarvitaan asuntolainaa, mutta silloin saatetaan hyvinkin olla perhevapailla, jolloin tulot pienenevät. Sen takia tarvitaan ehdottomasti tämmöisiä joustoja ja poikkeuksia — jos jonkunlaisia säännöksiä lähdetään tekemään — jotka ottavat huomioon eri elämäntilanteet, eikä liian kaavamaisesti. [Puhemies koputtaa] Kyllä keskituloisillakin suomalaisilla pitää olla nyt ja tulevaisuudessa mahdollisuus hankkia omistusasunto ja oma koti.

19.06 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on eduskunnan pankkivaltuuston kertomus vuodelta 2018. Tästä talousvaliokunta on antanut mietinnön, jossa on kiinnitetty huomiota moniin asioihin, mutta haluan kuitenkin nostaa esiin ja täsmentää vielä erinäisiä näkökohtia.

Ensinnäkin tässä talousvaliokunnan mietinnössä todetaan, että Suomen Pankin tase on kasvanut epätavanomaisten rahapolitiikkatoimien myötä huomattavasti. Tosiaankin Suomen Pankin saatavien kokonaismäärä vuoden 2018 lopussa oli yli 100 miljardia euroa. Tästä merkittävä osa, 45 miljardia euroa, koostui eurojärjestelmän sisäisistä saatavista, joista suuri osa oli näitä pankkijärjestelmän niin kutsuttuja Target 2 -saatavia. Lopunviimeksi näiden saatavien status lienee rinnastettavissa vakuudettomiin saataviin, samaan tapaan kuin pankkitalletuksetkin ovat lopunviimeksi nekin saatavia.

Rahapoliittisen elvytystarpeen on kuitenkin tulkittu olevan edelleen voimassa, ja tähän tarpeeseen on vastattu käyttämällä rahapolitiikan epätavanomaisia toimia, kuten laajoja ar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 68/2019 vp

vopaperiostoja. Suomen Pankin taseessa on kohta 7.1 eli niin kutsutut rahapolitiikan harjoittamista varten pidettävät arvopaperit, joiden suuruus on 45 miljardia. Näistä suurin erä on puolestaan julkisen sektorin velkapapereiden osto-ohjelma, 28 miljardia.

Poikkeuksellisissa tilanteissa edellä mainittuihin eriin sisältyy riskinsä, ja nykyinen rahapolitiikan tilanne on vähintäänkin erikoinen nollakorkoineen ja negatiivisine korkoineen. Finanssisijoitusten varallisuusarvoissa on keinotekoista nousua, ja nollakorkotilannetta ainakaan tällaisenaan tuskin on koettu koskaan aikaisemmin. Tosiasiassa epäilen, että keskuspankitkaan eivät tiedä, miten tämä tilanne tulee normalisoitumaan.

Arvoisa puhemies! Haluan myös kiinnittää huomiota tämän nähdyn rahapoliittisen elvytyksen seurannaisvaikutuksiin. Keskuspankkien toimien ja rahahanojen avaamisen myötä pääomavarallisuuden määrä on kasvanut valtavasti. Samaan aikaan ihmisten palkkojen ostovoima on vuosien varrella junnannut paikallaan tai jopa laskenut. Samalla palkkojen ja työeläkkeiden verotus on kuitenkin verrattain kireää verrattuna tähän pääomasektoriin ja kansalaisten ostovoimaa nakertavat kasvaneet asumisen ja liikenteen kustannukset. Tätä taustaa vasten tuskin on mikään ihme, että siellä täällä, mukaan lukien näissä keskeisissä länsimaiden finanssikeskuksissa, on nähty melkoista poliittista kuohuntaa. Toivon, että pankkivaltuuston kertomuksissa, myös tulevista, kiinnitetään huomiota näihin seikkoihin.

Mitä tulee tähän Rinteen hallitusohjelmaan yleensäkin, niin myös tässä pankkivaltuuston kertomuksessa tarkasteltiin julkisen talouden kestävyyttä, ja haluan kiinnittää huomiota siihen, että julkisen talouden suunnitelmassa sivulla 76 on esitetty niin kutsuttu talouden herkkyystarkastelu ja siinä osoittautuu, että jos talouskasvu Suomessa jää ihan yhdenkin prosenttiyksikön tästä perusurasta, se tarkoittaisi sitä, että julkisen velan suhde bkt:hen kasvaisi yli 10 prosenttiyksikköä ja monista näistä Rinteen hallitusohjelman talouslinjauksista käytännössä pohja pettäisi ihan täysin. Eli me olemme tosi kapealla alueella tässä, ja kun monet edustajat puhuvat täällä, että erilaisia leikkauksia on peruttu ja suunta on käännetty, niin kyllä se tilannekuva on tosiasiassa aivan toinen.

19.10 Mari Rantanen ps: Arvoisa puhemies! On pakko tarrata edustaja Lohen puheeseen. Hänhän puhui täällä ihan järkeviä julkisen talouden velkaantumisesta ja kertoi siitä, että noin lähtökohtaisesti pitäisi olla niin, että kun velkaa otetaan, se on ikään kuin investointi, jolla saadaan sitten tuloja takaisin. No nythän näin ei ole tällä hallituksella, vaan näyttää siltä, että velkaantuminen vain kiihtyy. Hallituksen esityksessä 89, joka meille tänään tuli, todetaan, että ensi vuonna velan määrän arvioidaan olevan yhteensä noin 2,2 miljardia. Nähtävästi tämä edustaja Lohen esitelmä kaikui kyllä kuuroille korville, kun mitä ilmeisimmin tätä keskustelua ei ole käyty hallituksen sisällä. Täällä sitä kuulemme vain me oppositio, joka ymmärrämme, mitä velkaantuminen tarkoittaa silloin kun sitä käytetään pysyvien menojen rahoittamiseen. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 16/2019 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.